

Практичне впровадження елементів дистанційного навчання може бути можливим при відкритті центрів інтернет. Провідною технологією доступу до інформаційно-освітніх ресурсів є ІНТЕРНЕТ, темпи розповсюдження якого мають вибуховий характер [7, 5].

Отже, в інноваційному підході до якісної зміни технологій навчання ключову позицію займають інформаційні технології, а про важливість ролі інновацій в інженерно-педагогічній освіті ми можемо говорити впевнено. Розв'язання задач з удосконалення системи ПТО в Україні, на думку академіка Н. Ничкало, "...значною мірою залежить від рівня підготовки інженерно-педагогічних працівників профтехучилищ, вищих професійних училищ і інших закладів". Результати аналізу застосування інноваційних педагогічних технологій у підготовці інженерно-педагогічних фахівців засвідчує їх високу ефективність.

Література:

1. Бельчиков Я.М., Бирштейн М.М. Деловые игры. – Рига: Авотс, 1989.
3. Беспалько В.П. Слагаемые педагогических технологий. – М., 1989. – С.5.
4. Вища освіта України і Болонський процес: Навч. посіб./М.Ф.Степко, Я.Я.Болюбаш, В.Д.Шинкарук та ін.; За ред В.Г.Еременя. – Т.: Навчальна книга – Богдан, 2004. – 384с.; Болонський процес у фактах і документах /Упряд.: М.Ф.Степко, Я.Я.Болюбаш, В.Д.Шинкарук та ін. – К.; Вид-во ТДПУ ім. В.Гнатюка, 2003. – 52с.
5. Козаков В.А., Дзвінчук Д.І. Психолого-педагогічна підготовка фахівців у непедагогічних університетах: Монографія. – К.: ЗАТ „НІЧ ЛАВА”, 2003.
6. Олексенко В.М. Основні напрями навчально-виховної роботи під час підготовки спеціалістів за дистанційною формою навчання //Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія. – Харків: НТУ “ХПІ”, 2006, – №3. – С.26-36.
7. Олійник П. Педагогічна інноватика – один із шляхів підвищення ефективності підготовки інженерно-педагогічних кадрів //Педагог професійної школи Зб.наук.праць /Редкол.: Н.Г.Ничкало (голова), Зязюн І.А., Щербак О.І. та ін.; Упорядники: Ничкало Н.Г., Щербак О.І. – К.: Наук світ, 2001. Вип.І. – 354с.
8. Цырельчук Н.А. Инженерно-педагогическое образование на современном этапе развития профессиональной школы: Монография. – Мн.: МГВРК, 2001. – 250с.

УДК 378.111

Т.М. Десятов

ІНДИКАТОРИ КОНТРОЛЬНИХ РІВНІВ – ОСНОВА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ СТРУКТУРИ КВАЛІФІКАЦІЙ

Анотація. У статті йдеться про індикатори контрольних рівнів як основи європейської структури кваліфікацій.

Аннотация. В статье идет речь об индикаторах контрольных уровней как основах европейской структуры квалификаций.

Annotation. Speech goes in the article about the indicators of control levels as bases of the European structure of qualifications.

Серед проблем, що активізувалися у ХХІ столітті, однією з важливих є проблема професійної освіти, а в ній – питання, пов'язані з розробкою систем кваліфікацій, їх розв'язання у країнах Європейського Союзу (ЄС). Ці питання становлять для нас інтерес у зв'язку з необхідністю оптимізації і підвищення ефективності української системи професійної освіти, а також з погляду участі нашої країни в реалізації Копенгагенської,

Маастрихтської та Гельсінської декларацій в частині порівнянності систем професійної освіти, прозорості присвоєваних кваліфікацій і свідоцтв, перенесення кредитних одиниць та підвищення якості професійної освіти і навчання. На необхідність імплементації національних кваліфікацій європейськими країнами та їх пріоритетні напрями розвитку вказується у Копенгагенській декларації [1] у грудні 2002 р., у Маастрихтському комюніке [2] в грудні 2004 р. вони були доповнені та розширені. Саме тоді вперше на європейському рівні національні пріоритети були узгоджені як загальні для країн ЄС. 5 грудня 2006 р. на другому розширеному засіданні в Гельсінкі складові процесу було розглянуто додатково, що привело до часткового перегляду стратегій і пріоритетів, визначених у Копенгагенській та Маастрихтській деклараціях [3]. На основі прийнятих рішень у Гельсінкі було сформульовано такі завдання:

- створити єдиний європейський професійно-освітній простір;
- забезпечити прозорість кваліфікацій (за рахунок впровадження європейського резюме, додатка до диплома чи свідоцтва про освіту, свідоцтва про навчання за кордоном (Mobilipass);
- вирішити проблему визнання компетенцій і (чи) кваліфікацій між різними країнами і на різних рівнях шляхом встановлення референційних рівнів, розробки загальних принципів сертифікації та інших заходів, що включають систему перенесення кредитних одиниць для професійної освіти і навчання (ПОН), визначення кредитних одиниць, одиниць навчання і модулів [4];
- розробити загальні принципи визнання неформального і інформального навчання;
- впровадити європейські професійні стандарти [5];
- забезпечити якість і розробку загальних критеріїв та принципів оцінки якості ПОН;
- удосконалити систему управління професійною освітою шляхом її децентралізації [6].

У країнах ЄС накопичено немалий досвід у галузі розробки системи кваліфікацій. Він має свою історію в кожній країні, зумовлену особливостями і традиціями національних систем освіти та прийнятими там механізмами його регулювання. Не зважаючи на різноманіття спостережуваних процесів, чітко простежуються тенденції до певної конвергенції, що полягає в розробці механізмів порівнянності рівнів освіти, кваліфікацій і дипломів.

Проаналізований нами досвід ряду країн у галузі створення національних систем кваліфікації, національних рамок кваліфікації, розробки критеріїв рівнів освоєного навчання дає підстави вважати, що основою європейської структури кваліфікацій є дескриптори (описи) та індикатори, які визначають зміст освіти і навчання на кожному рівні та проміжні компетентності в цих самих межах. З метою чітко окреслити проміжні компетентності подаємо далі короткий огляд індикаторів контрольних рівнів.

Рівень 1 (дошкільна і початкова освіта).

Програми цього рівня реалізуються в спеціалізованих навчальних закладах, маючи чітку освітню і розвивальну спрямованість; охоплюють дітей у віці 3–6 (7) років і потребують наявності спеціально навченого персоналу для реалізації освітніх програм. Верхня вікова межа обумовлена встановленим національною системою освіти віком початку обов'язкової початкової освіти.

У цей рівень класифікації також включаються програми дошкільної освіти для дітей з особливими потребами, а також програми початкової освіти для цієї категорії дітей, якщо через специфіку тих, хто навчається, рівень їх змісту істотно нижчий змісту програм перших років стандартної початкової освіти. Це саме стосується програм, що реалізуються у лікарнях або в спеціальних навчальних закладах. Вихователі повинні мати відповідну педагогічну освіту.

Водночас важливо відзначити, що в Україні, як і в багатьох інших країнах, освітні програми цього рівня реалізуються в рамках більш широкого спектра виховних послуг, що передбачають перебування дітей у відповідних дошкільних освітніх установах протягом дня.

Вступ на перший рівень обов'язкової освіти в межах початкової школи у різних країнах здійснюється у різному віці – в 5, 6 або 7 років залежно від законодавчо встановленого віку початку обов'язкової освіти. Тривалість навчання на цьому рівні становить від 4 до 6 років. Вступ на цей рівень не потребує попередньої формальної освіти, хоча, відповідно до міжнародної статистики, на сьогодні все більше і більше дітей перед вступом до початкової школи освоюють певні програми дошкільної освіти.

З погляду змісту програми цього рівня покликані дати учням міцну базову освіту в галузі читання, письма і лічби, а також елементарні уявлення про такі предмети, як історія, географія, природознавство, суспільствознавство, мистецтво і музика.

Інакше кажучи, програми цього рівня передбачають систематичне навчання письма, лічби і читання, а включення програм у цей рівень допускає початок такого навчання, що охоплює всіх дітей даної вікової групи.

До цього рівня входять всі програми зі спеціального навчання, зміст яких у цілому може бути віднесений до цього рівня, а також програми навчання дорослих читання, письма та базових умінь, що реалізуються в рамках навчальних закладів або поза ними, які за змістом подібні до програм початкової освіти. Такі програми існують, наприклад в Ірландії, Канаді, Іспанії та ін. Їх тривалість, як правило, один рік. А включення до цього рівня ґрунтується на змісті, як ключовому критерії.

В Україні програми дошкільної і початкової школи повністю відповідають усім критеріям цього рівня: вік початку обов'язкової початкової освіти – 6 – 7 років, тривалість навчання – 4 роки, учителі повинні мати педагогічну освіту. Програм формального навчання для дорослих не передбачено.

Рівень 2

Цей рівень представлений першим ступенем середньої освіти, що звичайно йде за початковою або її еквівалентом. Однак відрізняється від неї тим, що програма реалізується у вигляді чітких предметних дисциплін, а вчителі, які викладають конкретні предмети, мають відповідну спеціалізацію за освітою. Тривалість навчання – від 2 до 6 років.

У цілому тривалість програм середньої освіти (з урахуванням початкової) – 9 років. Як правило, завершення навчання є важливим моментом, що визначає перехід тих, хто навчається, або на більш високий рівень освіти, або – вихід на ринок праці.

Головною відмінністю рівня 2 від рівня 1 є перехід до цілеспрямованого вивчення окремих предметів і наявність учителів–предметників, що мають відповідну спеціалізацію.

Програми цього рівня підрозділяються на три типи залежно від їх кінцевої мети:

Тип 1:

Міжнародна стандартна класифікація освіти (МСКО) 2А: програми, орієнтовані на підготовку тих, хто навчається до переходу на рівень 3, а саме, у програми МСКО 3А і МСКО 3В, що дає їм можливість наступного переходу на рівень третинної освіти;

Тип 2:

МСКО 2В: програми, що дають можливість переходу на програми рівня 3С;

Тип 3:

МСКО 2С: програми, що забезпечують перехід безпосередньо на ринок праці.

За своєю орієнтованістю програми рівня 2, як вже відмічалось підрозділяються на три типи:

Тип 1 (загальноосвітній):

освіта, що не допускає підготовку тих, хто навчається, до якої-небудь конкретної

спеціальності або до продовження навчання за професійними і технічними програмами;

Тип 2 (допрофесійний):

освіта, спрямована на ознайомлення тих, хто навчається, зі сферою праці і їх підготовку до навчання за програмами професійної освіти;

Тип 3 (професійний):

освіта, що підготовлює тих, хто навчається, до виходу на ринок праці, без подальшого додаткового навчання. Після закінчення присвоюється кваліфікація, визнана на ринку праці.

Програми другого типу часто реалізуються в рамках фахової освіти і надають можливість тим, хто навчається, одержати допрофесійну підготовку і підготувати їх до вступу на програми професійної освіти.

В Україні за Законом „Про освіту” основна загальна освіта повністю відповідає рівню МСКО 2А, оскільки надає право або перейти на наступний рівень МСКО 3А, або продовжити навчання в рамках професійної освіти, або вийти на ринок праці. Програми цього рівня реалізуються як у денних, так і вечірніх школах, а також у рамках екстернату за єдиним освітнім стандартом і закінчуються випускними іспитами та одержанням свідоцтва про основну загальну освіту. Це стосується і програм першого ступеня основної загальноосвітньої школи з музичним, спортивним або балетним ухилом, що підготовлюють учнів до продовження навчання в цій галузі на більш високому рівні, які в рамках міжнародного контексту звичайно відносять до МСКО 2А, тип 2. Тривалість програм – 5 років.

Рівень 3

МСКО 3 являє собою завершальний ступінь середньої освіти. Навчання має чіткий предметний характер. Вік вступників на цей рівень становить 15–16 років. При цьому в різних країнах тривалість навчання на цьому рівні різна – від 2 до 5 років. Після закінчення різних програм цього рівня випускники можуть або продовжити освіту, або вийти на ринок праці.

Як правило, на цей рівень вступають особи, що завершили навчання на рівні МСКО 2 (яке триває від 8–9 років з початку навчання на рівні 1).

Програми цього рівня також підрозділяються на три категорії:

- МСКО 3А – програми відкривають прямий доступ на рівень МСКО 5А;
- МСКО 3В – програми відкривають прямий доступ на рівень МСКО 5В;
- МСКО 3С – програми здійснюють підготовку тих, хто навчається до виходу на ринок праці, а також дають право вступу на програми рівня 4 або інші професійно орієнтовані програми більш високого рівня. В Україні, випускники, що завершили навчання на рівні МСКО 3А та МСКО 3В мають прямий доступ для навчання на рівні програм 6А і 6Б.

Прямий доступ або встановлюється законодавством (як це має місце в Україні), або визначається ситуацією на ринку праці. Природно, що реальний вибір наступної траєкторії залежить від випускника, однак у класифікації віднесення програм до конкретної категорії обумовлюється її кінцевою метою.

Так, якщо програма має на меті підготувати випускників до виходу на ринок праці, то вона повинна бути віднесена до 3С. Якщо ж програма готує тих, хто навчається як до можливості продовження навчання на рівні 5В, так і до виходу на ринок праці, то її варто відносити до рівня МСКО 3В.

За своєю орієнтацією програми діляться на три типи:

Тип 1 (загальноосвітній):

програми не готують безпосередньо до роботи за якою-небудь конкретною

спеціальністю; професійний компонент змісту програми цього типу становить – менше 25%;

Тип 2 (допрофесійний):

програми спрямовані на ознайомлення зі сферою праці і підготовку до одержання додаткової професійної освіти, але не завершуються присвоєнням кваліфікації, визнаної на ринку праці; професійний компонент змісту – не менше 25%;

Тип 3 (професійний):

програми готують до виходу на ринок праці і роботи за конкретною спеціальністю; завершуються присвоєнням кваліфікації, визнаної на ринку праці [7].

При цьому навіть якщо в рамках програми третього типу в перші місяці навчання присутні елементи програм типу 2, то вони підлягають віднесенню до типу 3.

Особливий випадок становлять собою модульні програми, що поєднують модулі з усіх трьох описаних вище типів. Їх варто відносити до рівня 3 без вказівки на тип програми.

В Україні до рівня 3 можна віднести програми старшого ступеня середньої школи (10–11 класи). Вони всі можуть бути віднесені до рівня 3А, або 3Б оскільки за Законом „Про освіту” всі випускники повної середньої школи мають право на вступ до вищих навчальних закладів, тобто на рівні 5А, 5В і 6А, 6В. Згідно з новими правилами прийому на програми рівня 7 всіх типів можна вступати за умови успішного складання відповідних екзаменів після завершення навчання за програмами рівня 6.

Програми рівня 3 реалізуються у звичайних загальноосвітніх школах, ліцеях і гімназіях.

Одночасно загальноосвітні програми рівня 3А можуть реалізуватися в навчальних закладах первинної професійної освіти. При цьому випускники системи ПО, що одержали атестат про повну середню освіту, дістають право вступу до вищих навчальних закладів (без розмежування їх профілю). Випускники ППО також мають право вступати в навчальні заклади за програмами рівня 5А, 5В ; 6А, 6В та 7А,7Б, за умови успішного складання відповідних екзаменів або тестів.

Рівень 4

Видається логічним відносити українську ППО на базі основної загальної освіти з одержанням повної середньої освіти до 4 рівня МСКО з погляду критерію одержання атестату про повну середню освіту і кваліфікацію (відповідного рівня), визнану на ринку праці.

ППО на базі повної середньої освіти, мабуть, було б також правомірним віднести до 4 рівня МСКО, бо розбіжності між двома формами ППО полягають тільки в тривалості курсу навчання: ППО на базі основної загальної освіти з одержанням середньої (повної) загальної освіти– 3–4 роки; ППО на базі середньої (повної) загальної освіти – 1–2 роки. При цьому обидва варіанти тривалості повністю вкладаються в прийнятні МСКО рамки: 2–5 років.

До рівня 3С можна віднести і програми ППО відповідного рівня без одержання повної середньої загальної освіти, оскільки в кожному разі ці програми йдуть за рівнем 2. А їх тупиковий характер дає змогу віднести їх до типу С. Віднесення української ППО в цілому до рівня 4 підтверджується міжнародною практикою. Так, до цього рівня і типу належать програми середніх профтехшкіл Ірландії, технічних коледжів Італії, профтехучилищ Російської Федерації, середніх професійних училищ Чехії (із присвоєнням атестата про повну середню освіту) [8].

Рівень 5

Цей рівень був уведений для опису з погляду міжнародної перспективи програм, які виходять за межі третього ступеня середньої освіти. При цьому в межах національних

систем кваліфікацій ці програми можуть належати до четвертого або п'ятого рівнів кваліфікацій. Окремо слід наголосити, що ці програми не можуть вважатися програмами третинного рівня. Цей рівень кваліфікації зв'язує середню і третинну освіту та підготовку. Кваліфікації вищої освіти на цьому рівні асоціюються з „коротким циклом” (в межах першого циклу) кваліфікацій в рамках Болонського процесу. Вони не є більш просунутими в порівнянні із програмами рівня 4, їх відмінна риса полягає у тому, що вони спрямовані на поглиблення та розширення знань тих, хто завершив програму рівня 4. Тривалість освоєння від 6 місяців до 2 років.

Для вступу на цей рівень потрібно успішно завершити програму рівня 3А або 3В. Можливий вступ на цей рівень і після завершення програми рівня 3С, якщо вона має таку ж тривалість і освітній рівень, що і 3А чи 3В. У випадку, якщо програма рівня 3С коротша відповідних програм рівня 3А і 3В, то критерієм вступу на рівень 5 є сумарна тривалість навчання на рівнях 3 і 4.

Цей рівень також підрозділяється за кінцевою метою програм:

- МСКО 5А – програми, що дають змогу переходити на рівень МСКО 6А;
- МСКО 5В – програми, що дають прямий доступ до рівня МСКО 6В;
- МСКО 5С – програми, що підготовлюють тих, хто навчається до виходу на ринок праці, і до навчання на інших програмах рівня 5.

До програм цього рівня відносять, наприклад, 3-річну програму в галузі охорони здоров'я і догляду за хворими в Австрії і аналогічну за тематикою програму в Швейцарії; 2-річні програми, що приводять до одержання професійного сертифіката в США; одно-дворічні програми професійної підготовки в Ірландії для випускників повної середньої школи; програми післясередньої професійної освіти в Італії; дворічні торгово-професійні програми у Канаді; програми ССО (технікум, педагогічні училища) в Росії тощо.

Виходячи з наведених прикладів, очевидно, буде виправданим віднести саме сюди українські програми професійної освіти підвищеного рівня на базі середньої (повної) загальної освіти або з одержанням середньої (повної) загальної освіти, тобто відповідні програми вищих навчальних закладів I–II рівнів акредитації, вищих професійних училищ. Вони поєднують рівень 4А + 5С, де 5С описує професійний компонент.

Рівень 6

Зміст програм на цьому рівні більш поглиблений у порівнянні з рівнями 4 і 5. Вступ на ці програми потребує завершення навчання за програмами на рівнях 3А і В або 4А і В, або 5А, 5В і С.

Сумарна тривалість навчання на цьому рівні не повинна бути менше 3 років з моменту початку освоєння програми рівня 6. При цьому завершення навчання за програмами цього рівня не відкриває можливостей для автоматичного присвоєння науково-дослідної кваліфікації підвищеного рівня.

Програми рівня 6А, мають глибокий теоретичний зміст і орієнтовані на освоєння кваліфікацій, що дають змогу вступати на програми рівня 7.

Критерії, за якими програми можуть належати до рівня 6А:

- мінімальна сумарна теоретична тривалість (на третинному рівні) – 3 роки в еквіваленті повної форми навчання; однак, часто тривалість становить 4 роки і більше;
- забезпечувати підготовку, необхідну для роботи за професією, що вимагає високої кваліфікації або ж перехід на програму рівня 7;
- наявність вищої наукової кваліфікації у викладачів;
- можливе завершення виконанням науково-дослідного проекту. Програми цього рівня розподіляються за тривалістю.
- короткострокові (від 2 до 3 років);

- середньострокові (від 3 до 5 років);
- довгострокові (5–6 років);
- понад довгострокові (більше 6 років).

Короткострокові програми можуть вважатися програмами цього рівня, якщо вони є проміжними в структурі національних кваліфікацій і частиною більш тривалих програм. Особи, що завершили навчання за такими програмами, не можуть вважатися випускниками рівня 6А.

З точки зору основних ступенів, що присвоюються на цьому рівні, і кваліфікацій розрізняються категорії: проміжна; перша; друга і наступна.

До першої належать, наприклад, ступінь бакалавра в англомовних країнах, диплом у Німеччині; до другої категорії – ступінь магістра (в Україні – ступінь спеціаліста).

Тривалість програм, орієнтованих на одержання ступенів першої категорії, становить 3 роки в еквіваленті повної форми навчання.

Проміжні кваліфікації, як правило, належать до програм, що тривають менше 3 років. З погляду розвитку людського капіталу, особи, що мають проміжну кваліфікацію рівня 6А, безумовно, володіють більш досконалими вміннями у порівнянні з випускниками рівня 4 і 5. Що стосується порівняння у міжнародному плані, вони також не можуть бути віднесені (щодо змісту програм) до 6В або 5С. Таким чином, найбільш прийнятним варіантом є їх віднесення до 6А в поєднанні із МСКО 3 або 5В в залежності від мети аналізу.

Наприклад, на програму підготовки вчителів початкових класів у Швейцарії приймають на навчання тільки за умови завершення другого або третього ступеня середньої освіти; тривалість програми після другого ступеня середньої освіти – 5 років, а національна кваліфікація, що присвоюється, вважається еквівалентом рівня 5В.

Що стосується програм рівня 6А, другої категорії, то до них у різних країнах відносять програми різної тривалості: магістратура (2 роки), програми одержання випускного сертифіката в Австралії (5 років) тощо.

МСКО 6А 2-ої категорії вимагають наявності кваліфікації МСКО 6А першої категорії і є програмами більш високого рівня в порівнянні із МСКО 6А 1-ої категорії за тією ж спеціальністю. Саме це і є основним критерієм віднесення програм до категорії 2.

Програми МСКО 6В практико-орієнтовані і спрямовані на освоєння конкретної спеціальності. Тривалість таких програм – мінімум два роки. В цілому вони поділяються на: понадкороткострокові – менше 2 років; короткострокові – від 2 до менше ніж 3 роки; середньострокові – від 3 до менше ніж 5 років; довгострокові – 5–6 років; понад довгострокові – понад 6 років.

Перша група являє собою різні проміжні програми, які є складовими програм більшої тривалості. І тільки в такій якості можуть бути включені у рівень МСКО 6В. З точки зору національних ступенів і кваліфікацій, МСКО 6В розділяються на такі ж категорії, що і 6А (проміжні, першої категорії, другої категорії і вище).

До МСКО 6В, (1 кваліфікація) належать програми коледжів в Австрії, де реалізуються дворічні програми професійно-технічної освіти для випускників середньої освіти (МСКО 3А) або осіб, що мають диплом з професійної освіти; програми професійних коледжів Фінляндії; програми підготовки техніків підвищеного рівня у Франції та Іспанії; програми професійно-технічної освіти різної тривалості в Канаді, професійно-орієнтовані трирічні програми в Новій Зеландії.

Очевидно, українські програми ВНЗ I–II рівнів акредитації підвищеного рівня та програми першого циклу ВНЗ III рівня акредитації можуть бути віднесені до рівня 6В, оскільки вони відповідають критеріям тривалості і просунутого практико-орієнтованого змісту. Віднесення цих програм до третинного рівня зумовлене тим, що після їх

завершення випускники можуть вступати на програми вищої освіти другого циклу. Більш точно вони можуть бути представлені як 3А +6В.

Навчання на підвищеному рівні цих закладів в Україні має таку тривалість:

- на базі середньої (повної) загальної освіти – 3–4 роки у ВНЗ I–II рівнів акредитації;
- на базі основної загальної освіти –4–5 років.

І в одному, і в другому випадку присвоювані кваліфікації (підвищеного рівня) за дипломом однакові. Перший тип може бути описаний як 6В, а другий – як 3А + 6В. Особи, що мають освіту відповідного профілю, можуть продовжувати навчання з метою одержати ступінь магістра.

Кваліфікації рівня 6 асоціюються з першим циклом кваліфікацій у вищій освіті в обсязі вимог Болонського процесу.

Програми вищої освіти першого циклу в Україні відповідають критеріям МСКО 6А, оскільки всі вони, відповідно до чинного законодавства, дають право на одержання вищого наукового ступеня. У рамках 6А до першого циклу належать програми, що завершуються присвоєнням ступеня бакалавра, а до другого – магістра, а також кваліфікації дипломованого фахівця.

Рівень 7

До сьомого рівня належать програми, освоєння яких дає право на одержання наукового ступеня. Формальне навчання на рівні 7, як правило, проходить в спеціальних закладах вищої освіти і вимагає наявності знань та умінь, передбачених рівнем 6.

Кваліфікація рівня 7 в Україні асоціюється з другим циклом кваліфікацій у вищій освіті в рамках Болонської угоди і завершується присвоєнням ступеня магістра.

Кваліфікації рівня 7 дають можливість до кар'єрного зростання, відкривають можливості для спеціального навчання.

Рівень 8

В Україні до цього рівня можна віднести програми аспірантури і докторантури. Після закінчення цих програм та написання відповідної наукової роботи, що відбиває результати оригінального наукового дослідження, яке є серйозним внеском у науку, можна претендувати на присвоєння відповідного наукового ступеня. Теоретична тривалість цих програм – 3 роки, а сумарна тривалість навчання в рамках третинного рівня – не менше 8 років.

Таким чином, стандартним механізмом, що використовується вже протягом багатьох років, є Міжнародна стандартна класифікація освіти (МСКО), в якій системи освіти у загальному вигляді розподілені за рівнями і типами на основі навчальних програм. Однак цієї класифікації явно недостатньо для порівняння кваліфікацій з метою забезпечення як освітньої, так і трудової мобільності громадян. Одночасно, працюючи над загальноєвропейською структурою кваліфікацій (яку прийнято називати кваліфікаційною рамкою), країни усвідомлюють необхідність удосконалення власних систем кваліфікацій. Основним принципом, що лежить в основі процесів, які відбуваються, є забезпечення можливості поступового освоєння кваліфікації, у зв'язку з чим введено поняття одиниць кваліфікації і компетенцій, які освоюються в рамках модульних програм навчання. Переорієнтація навчання на врахування одиниць кваліфікацій посилює зв'язок навчання з реальною трудовою діяльністю, з одного боку, і створює можливості оцінки та сертифікації компетенцій, освоєних поза рамками формального навчання, з другого. Останнє є наслідком вимог, запропонованих стратегією навчання упродовж усього життя – основною стратегією, що визначає сучасну парадигму розвитку освіти.

Література:

1. Декларація європейської комісії і міністрів професійної освіти європейських країн з розвитку співробітництва в галузі професійної освіти і навчання в Європі, прийнята

- на засіданні 29-30 листопада 2002 року у Копенгагені // http://ec.europa.eu/education/Copenhagen/copenhagen_declaration_en.pdf
2. Маастрихтське комюніке, грудень 2004р. // http://ec.europa.eu/education/news/ip/docs/maastricht_com_en.pdf and http://www.vetconference_maastricht_com_en.pdf
 3. Комюніке Європейських Міністрів професійної освіти і навчання, європейських соціальних партнерів і європейської комісії, скликаних у Гельсінкі 9 грудня 2006р. для огляду пріоритетів і стратегій Копенгагенського процесу.
 4. Influence NQF on formation corresponding competences // http://ec.europa.eu/education/ecvt/index_en.html
 5. Influence of description's levels on the processes of maintenance of quality // http://europa.eu/education/ecvt/index_en.html
 6. Influence NQF on formation corresponding competences // http://ec.europa.eu/education/policies/2010/doc/vetqualitu_en
 7. Anneke Westerhuis. European Structure of Qualification Levels. Cedefop Reference Series, Luxemburg: Office of official Publications of the EC, 2001
 8. The main function of National qualification framework // http://europa.eu.int/comm/education/policies/2010/council_final.pdf

УДК 37(09).371

Т.Я. Довга

МОРАЛЬНО-ЕТИЧНИ ВЗАЄМИНИ ВЧИТЕЛЯ Й УЧНЯ В АСПЕКТІ ПЕДАГОГІЧНОГО СВІТОГЛЯДУ О.А. ЗАХАРЕНКА

***Анотація.** В даній статті зроблено спробу пошуку ефективних шляхів побудови морально-етичних взаємин між вчителем та учнем на основі вивчення минулого і сучасного педагогічного досвіду.*

***Аннотация.** В данной статье сделана попытка поиска эффективных путей построения морально-этических взаимоотношений между учителем и учеником на основе изучения прошлого и современного педагогического опыта.*

***Annotation.** In this article the attempt of search of effective ways of construction mutual relations is done between a teacher and student on the basis of study of past and modern pedagogical experience.*

Практика роботи сучасної школи показує, що якість навчання й виховання учнів значною мірою визначається морально психологічною атмосферою навчально-виховного процесу, стилем поведінки і рівнем розвитку моральної культури його учасників.

Виконання професійних обов'язків педагога зобов'язує дбати про дотримання норм елементарної моральної культури й насамперед культури людських взаємин. Педагогічна етика аналізує педагогічний процес з позицій практики моральних стосунків між вчителем та учнем, побудови емоційно-комунікативної сфери їх взаємодії, що насамперед потребує високого морального розвитку вчителя.

Питання морального розвитку й удосконалення вчителя у різні часи привертало увагу просвітителів, науковців, зокрема українських педагогів (Г.І. Ващенко, Б.Д. Грінченка, О.В. Духновича, А.С. Макаренка, С.Ф. Русової, І.О. Синиці, Г.С. Сковороди, В.О. Сухомлинського, К.Д. Ушинського та ін.).

Проблема морально-етичних взаємовідносин вчителя й учнів знаходить своє відображення у працях сучасних учених: І.Д. Бега, В.М. Гриньової, І.А. Зязюна,